

3. Temat: Źródła historyczne kopalnią wiedzy o przeszłości¹

Cele kształcenia — wymagania ogólne

Uczeń:

- Odpowiada na proste pytania dotyczące tekstu źródłowego,
- Pozyskuje informacje z różnych źródeł oraz selekcjonuje je i porządkuje,
- Tworzy krótką wypowiedź o wydarzeniu historycznym, posługując się poznanymi na lekcji pojęciami,
- Współpracuje z innymi — planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich.

Cele kształcenia — wymagania szczegółowe

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić pojęcia, z którymi zetknął się na lekcji,
- Wyjaśnić, na czym polega praca historyka,
- Wskazać podział źródeł historycznych,
- Podać przykłady źródeł historycznych,
- Wymienić przykładowo miejsca, w których przechowywane są źródła historyczne,
- Wyjaśnić, czym jest archiwum i jaką pełni rolę dla dokumentów,
- Wyjaśnić, dlaczego należy chronić źródła historyczne,
- Wyszukać źródła historyczne we własnym domu.

Metody

- Opowiadanie,
- Pogadanka,
- Pokaz z opisem,
- Praca w grupach,
- Praca z tekstem źródłowym,
- „Burza mózgów”.

Środki dydaktyczne

- Materiały z warsztatów pt. „Archiwum jako warsztat pracy nauczyciela historii” (w tym: materiał fotograficzny dotyczący emigracji, różne wizerunki warszawskiej Syrenki, kopia listu Mariana Wawrzenieckiego dotyczącego herbu m.st. Warszawy, *Warszawskie Legendy — Legenda o Syrence* (wersja krótsza), fragmenty korespondencji emigrantów z ziem polskich z przełomu XIX i XX w.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

- Nauczyciel informuje uczniów, iż w trakcie lekcji dowiedzą się, czym jest historia, oraz skąd czerpiemy o niej wiedzę.

---

¹ Lekcja przeznaczona dla klas IV–VI szkoły podstawowej.

2. Rozwinięcie

- Nauczyciel wywołuje „burzę mózgów” dotyczącą skojarzeń do wyrazu historia, a następnie podsumowuje dyskusję, prezentując źródło 1. z załącznika (może to być foliogram lub kserokopie dla każdego ucznia).
- Na podstawie posiadanej wiedzy uczniowie zapisują w zeszytach wyjaśnienie pojęcia historia.
- Nauczyciel zadaje uczniom pytania dotyczące zawodu zajmującego się badaniem przeszłości, a następnie wspólnie z klasą zestawia przykłady pracy historyka.
- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: skąd czerpiemy wiedzę o historii? Uczniowie wskazują przykłady, a nauczyciel wyjaśnia im, że to są źródła historyczne, po czym rysuje „słoneczko” skojarzeń na tablicy (słoneczkiem będą źródła historyczne, a promykami przykłady). Następnie nauczyciel prezentuje źródło 2. z załącznika, a uczniowie zapisują pierwszą część definicji do zeszytu.
- Nauczyciel rysuje na tablicy schemat podziału źródeł historycznych na materialne (pisane i niepisane) i niematerialne, a następnie charakteryzuje krótko każde z nich.
- Nauczyciel zadaje uczniom pytania dotyczące miejsc przechowywania źródeł historycznych ze szczególnym ukierunkowaniem na archiwum i krótko omawia tę instytucję na podstawie źródła 3. z załącznika.
- Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy. Każda z grup otrzymuje materiał dotyczący źródeł historycznych wraz z pytaniami do niego:
  - Grupa I — materiał fotograficzny dotyczący emigracji.
  - Grupa II — różne wizerunki warszawskiej Syrenki oraz kopie listu Mariana Wawrzeńckiego dotyczącego herbu m. Warszawy.
  - Grupa III — tekst *Legandy o Syrence* (krótsza wersja).
  - Grupa IV — fragmenty korespondencji emigrantów z ziem polskich z przełomu XIX i XX w.

Pytania do materiałów źródłowych:

1. Jak nazywa się dokument, który posiadacie?
2. O czym nas informuje?
3. Do jakich rodzajów poznanych źródeł należą dokumenty, których kopie otrzymaliście?

3. Podsumowanie

- Nauczyciel wskazuje na bogactwo źródeł historycznych w otaczającym świecie oraz podkreśla ważną rolę informacji, które przekazują.

Praca domowa

W ramach pracy domowej uczniowie otrzymują następujące zadanie: zastanów się i napisz, jakie źródła historyczne mogą występować w twoim domu? Jaką wartość przedstawiają (o czym mogą one informować)?